

Brüssel, 1.6.2016
COM(2016) 212 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

määruse (EL) nr 1025/2012 rakendamise kohta aastatel 2013–2015

{SWD(2016) 126 final}

1. SISSEJUHATUS

Euroopa standardimist käsitleva määruse (EL) nr 1025/2012 (edaspidi „määrus”)¹ artikli 24 lõikes 3 on sätestatud:

„Hiljemalt 31. detsembriks 2015 ja seejärel iga viie aasta järel esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse rakendamise kohta. Selles aruandes analüüsitakse lõigetes 1 ja 2 osutatud iga-aastaseid aruandeid, hinnatakse liidu rahastatava standardimistegevuse asjakohasust liidu õigusaktide ja poliitikaga seotud nõuetest lähtuvalt ning antakse hinnang uutele võimalikele meetmetele, mille eesmärk on lihtsustada Euroopa standardimise rahastamist ja vähendada Euroopa standardiorganisatsioonide halduskoormust.”

Käesolev aruanne on koostatud vastuseks artiklile 24.

2. EUROOPA STANDARDIMISSÜSTEEMI TOIMIMINE

Käesolevas aruandes (ja sellele lisatud hinnangus) hinnatakse vastavalt määruse artikli 24 lõikes 3 sätestatud läbivaatamisklauslile Euroopa standardimissüsteemi toimimist, sealhulgas määruse rakendamist alates selle jõustumisest 2013. aastal, võttes arvesse tõhusust, tulemuslikkust, sidusust, asjakohasust ja ELi lisaväärtust. Käesolevas aruandes:

- analüüsitakse määruse rakendamist, toetudes Euroopa standardiorganisatsioonide ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide 2013. ja 2014. aasta kohta esitatud aruannetele;
- hinnatakse liidu rahastatava standardimistegevuse asjakohasust;
- hinnatakse võimalusi Euroopa standardimise rahastamise lihtsustamiseks ja halduskoormuse vähendamiseks.

See hinnang on seotud komisjoni õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmiga,² pidades silmas standardimise olulisust ühtse turu ühtlustamise vahendina ning selle mõju ELi majanduse konkurentsivõimele. Iseäranis tähtis on käesolev hinnang õigusloome kvaliteedi seisukohalt – selles toetutakse uuringutele ja aruannetele, mis käsitlevad Euroopa standardimissüsteemi ja selle protsesse, täpsemalt konkreetsete sidusrühmade, näiteks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) suuremat kaasamist, ELi-poolse rahastamise parandamist ning Euroopa standardiorganisatsioonide ja riikide standardiorganisatsioonide halduskoormuse küsimusega tegelemist.

Võttes arvesse, et määrus jõustus alles hiljuti ja et komisjoni alates 2013. aastast taotletud standardimistöö täistsükkel ei ole veel lõpule viidud, ei ole võimalik teha määruse täieulatuslikku järelhindamist. Käesolevas aruandes (ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumendis) hinnatakse, kas Euroopa standardimissüsteem on võimeline saavutama

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 89/686/EMÜ ja 93/15/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/9/EÜ, 94/25/EÜ, 95/16/EÜ, 97/23/EÜ, 98/34/EÜ, 2004/22/EÜ, 2007/23/EÜ, 2009/23/EÜ ja 2009/105/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 87/95/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1673/2006/EÜ (ELT L 316, 14.11.2012, lk 12–33).

² KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE „Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm (REFIT): hetkeseis ja tulevikuväljavaated”, COM(2014) 368 (final), 18.6.2014.

eesmärgid, mille seadusandja nägi ette standardimissüsteemi reformimisel ja määruse vastuvõtmisel, ning esitatakse vajaduse korral soovitusi (vt käesoleva aruande 1. ja 2. lisa) selle kohta, kuidas parandada määruse rakendamist ja Euroopa standardimissüsteemi.

Peamiselt hinnatakse käesolevas aruandes Euroopa standardimissüsteemi raames ja määruses kehtestatud protsesse ega püüta kõikehõlmavalt hinnata standardimise laiemat mõju siseturule või ELi ettevõtete konkurentsivõimele (vt ka selle aruande punkt 3.2).

2.1. Meetodid

Hinnang põhineb alates 2013. aastast korraldatud uuringutel ja avaldatud aruannetel,³ näiteks Euroopa standardimissüsteemi sõltumatu läbivaatamise tulemused, mis avaldati 2015. aasta aprillis pärast valideerimist märtsis, määruse artikli 25 kohane komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile (mis võeti vastu 2015. aasta mais),⁴ artikli 24 kohane uuring eesmärgiga hinnata standardimistegevuse ja selle rahastamise asjakohasust⁵ aastaaruannete alusel ning aruanne 1. juulil 2015 peetud standardimisteemalise ümarlaua („Friends of Standardisation”) koosoleku kohta, kus ühtlasi valideeriti sõltumatu läbivaatamise tulemused. Arvesse on võetud ka komisjoni talituste praktilisi kogemusi määruse kohaldamisega.

2.2. Määruse ja Euroopa standardimissüsteemi peamised eesmärgid

Määruse peamised üldeesmärgid on suurendada standardite ja Euroopa standardimise panust siseturu paremasse toimimisse, soodustada majanduskasvu ja innovatsiooni ning aidata kaasa ELi ettevõtete, eriti VKEde konkurentsivõimele.

Määruse erieesmärgid on järgmised:

- suurendada ELi standardimise läbipaistvust;
- kehtestada läbivaadatud eeskirjad Euroopa standardimise, sealhulgas VKEde, sotsiaalsete ja ühiskondlike sidusrühmade organisatsioonide rahastamise kohta Euroopa tasandil;
- tagada, et VKEd ning sotsiaalsed ja ühiskondlikud sidusrühmad oleksid standardimisprotsessis piisavalt esindatud, seda eriti komisjoni taotlusel väljatöötatavate standardite puhul;
- vähendada komisjoni taotlusel standardite väljatöötamiseks kuluvat aega;
- võimaldada liikmesriikidel viidata riigihangetes väljaspool Euroopa standardimissüsteemi koostatud IKT tehnilistele spetsifikatsioonidele.

Teatistes KOM(2011) 311 sätestati Euroopa standardimissüsteemi juhtpõhimõtted viie strateegilise eesmärgi alusel:

- Euroopa standardid peavad olema kiiresti kättesaadavad;
- Euroopa standardid on võimsad strateegilised vahendid ettevõtete konkurentsivõime suurendamiseks;

³ Kõik asjaomased uuringud/aruanded on kättesaadavad veebisaidil http://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system/index_en.htm.

⁴ COM(2015) 198 (final).

⁵ Uuring määruse (EL) nr 1025/2012 rakendamise kohta (artikli 24 alusel), E&Y (2015).

- Euroopa standardid peavad vastama üha suurenevale nõudmisele, et toimida Euroopa poliitikasuundade ja õigusaktide toetusvahendina;
- Euroopa standardid mõjutavad aina rohkemaid Euroopa ühiskonnarühmi; seetõttu peab Euroopa standardimissüsteem olema võimalikult kaasav;
- Euroopa standarditel peab olema oma roll Euroopa ettevõtete konkurentsivõime toetamisel maailmaturul.

Määrus jõustus 1. jaanuaril 2013. Seetõttu hõlmab hinnang määruse rakendamise kaht (2) esimest aastat. Sõltumatul läbivaatamisel lähtuti pikaajalisest perspektiivist ja kõikidest alates Euroopa standardiorganisatsioonide asutamisest kättesaadavatest andmetest⁶.

3. ANALÜÜS

3.1. Tõhusus

Alljärgnevalt on lühidalt kokku võetud valdkonnad, kus on suurendatud tõhusust ning mille puhul on alust arvata, et tänu määruse vastuvõtmisele tehakse edusamme Euroopa standardimissüsteemi parandamisel.

- Läbipaistvus

Komisjoni senised standardimisemeetmed ja määrusega ette nähtud uus vahend – liidu iga-aastane töökava – toetavad tegevuse läbipaistvust, kasutuselevõttu ja kvaliteeti.

Edusamme on tehtud Euroopa standardiorganisatsioonide ja riikide standardiorganisatsioonide töö **läbipaistvuse** tagamisel tänu asutuste töökavade avaldamisele nende veebisaitidel. Euroopa standardiorganisatsioonid ja riikide standardiorganisatsioonid on teinud suuri investeeringuid IT-vahendite kasutamise toetamiseks. Standardiorganisatsioonide töökavade nõuetekohane läbipaistvus määruse artikli 4 lõike 1 tähenduses on oluline eeltingimus standardimistegevuse kaasavuse tagamisel. Siiski on võimalik veel parandada määruse artikli 4 lõigete 3 ja 4 rakendamist riikide standardiorganisatsioonide töökavade selguse ja kättesaadavuse seisukohalt.

- Kaasamine

Asjaomaste sidusrühmade osalus standardimises on paranenud, ent võiks olla veelgi tõhusam. Peamiste sidusrühmade teabe kohaselt esineb VKEdel siiski veel probleeme standardimistöö osalemise ja/või standardite kasutamisega. Hoolimata tehtud parandustest puutuvad standardimistegevuses osalemisel ka tarbijate, töötajate, VKEde ja keskkonnaalaseid huve esindavad sidusrühmade organisatsioonid kokku teatavate piirangutega Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil; sellistest piirangutest teatasid III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid sõltumatu läbivaatamise ajal ja määruse rakendamise aruannetes.

Euroopa tasandil tunnistati 2013. ja 2014. aastal kooskõlas määruse artikliga 16 liidu toetuse saamise tingimustele vastavaks neli **sidusrühmade organisatsiooni** (SBS Small Business Standards; väikeettevõtete suhtes kehtivad standardid), ANEC (The European Consumer

⁶ Näiteks standardite väljatöötamise aja analüüsimisel võrreldi andmeid aastatest 2009–2013 (vt lk 70).

Voice in Standardisation; ühendus, mis esindab ja kaitseb Euroopa tarbijate huvisid standardimis- ja sertifitseerimisprotsessis), ECOS (Euroopa kodanike keskkondlik standardiorganisatsioon) ja ETUC (Euroopa Ametiühingute Konföderatsioon)) – need organisatsioonid on võtnud meetmeid, et suurendada oma rolli ja panust Euroopa standardimises. Nende tegevus on peamiselt suunatud ekspertide koolitamisele, Euroopa standardiorganisatsioonides osalemisele poliitika- ja tehnilisel tasandil ning suhtlusvahendite väljatöötamisele.

Riikide standardiorganisatsioonid annavad aru järgmise nelja sidusrühma esindajate (poliitika- ja tehnilisel tasandil) osalemise kohta: VKEd, tarbijad, sotsiaalsed ja ühiskondlikud sidusrühmad. Selliste riiklike standardiorganisatsioonide arv, kus VKEd, tarbijad ning sotsiaalsed ja ühiskondlikud sidusrühmad on esindatud, suurenes ajavahemikul 2013–2014 (eeskätt Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituudis (ETSI)). Samal ajal kui VKEd tunduvad **Euroopa standardiorganisatsioonides** olevat esindatud enamasti nii poliitika- kui ka tehnilisel tasandil (nt 2014. aastal olid VKEd tehnilisel tasandil esindatud enam kui 80 % puhul CENi ja CENELECi tehnilistest üksustest ja ETSI töörühmadest), on muude sidusrühmade osalus tagasihoidlikum. See võib olla tingitud asjaolust, et tarbijad ning sotsiaalsed ja ühiskondlikud sidusrühmad on standardimisest vähem huvitatud, kuna nad ei ole standardite otsesed kasutajad.

- Õigeaegsus

Komisjoni taotlusel **uute standardite väljatöötamiseks kuluv aeg** vähenes keskmiselt viielt aastalt 2009. aastal kolmele aastale 2013. aastal⁷; selline edasimineku ei ole määruse rakendamise tulemus, vaid on ajendatud tööstusharu vajadustest. Standardite väljatöötamiseks kuluvat aega püütakse veelgi lühendada komisjoni ja Euroopa standardiorganisatsioonide uute partnerluse raamlepingute ja tegevustoetuse lepingutega. Prognooside kohaselt kiirendavad võtmetähtsusega tulemuslikkuse põhinäitajaid⁸ hõlmavad partnerluse raamlepingud, liidu igaaastase töökava kasutuselevõtmine ja määruse artikli 10 kohaste standardimistaotluste vastuvõtmise menetluse läbivaatamine⁹ komisjoni taotlustele järgnevat standardimistööd. Need meetmed võivad olukorda oluliselt parandada, tagades seejuures standardimistöö kvaliteedi ja kaasavuse. Üldisel tasandil meelitaksid Euroopa standardiorganisatsioonid tänu kõnealustele meetmetele veelgi rohkem ligi eeskätt kõrgtehnoloogilisi eriprojekte, mida iseloomustab üleilmne konkurents. Selle eesmärgi saavutamisele aitaks ühtlasi kaasa teadus- ja arendusvaldkonna suurem seotus standardimisega. Standardite väljatöötamist peaks kiirendama ka määruse rakendamine, pidades silmas, et tänu sellele kaasatakse sidusrühmad varasemas etapis, et standardimistaotlused põhinevad suuremal konsensusel ning et taotletud Euroopa standardi või standardimisdokumendi suhtes määratakse kindlaks üksikasjalikumad nõuded ja konkreetsed vastuvõtmistähtajad.

Määruse ja muude Euroopa standarditele toetuvate ELi õigusaktide koostoime kohta võib märkida, et valdkondlike õigusaktide läbivaatamisel võiks menetlusi veel lihtsustada ja seostada. Näiteks tarbijatele mõeldud toodete ohutust käsitleva määruse ettepaneku (8) üks eesmärgi on lühendada kõnealustele menetlustele kuluvat aega, viies need vastavusse (standardimist käsitleva) määrusega ette nähtud menetlustega.

⁷ Euroopa standardimissüsteemi sõltumatu läbivaatamine, lõpparuanne (2015, lk 109).

⁸ Sh standardite väljatöötamise aja vähendamine poole võrra 2020. aastaks.

⁹ SWD(2015) 205 (final), 27. oktoober 2015, Euroopa standardimisalane vademecum liidu õiguse ja poliitika toetuseks,

http://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/vademecum/index_en.htm.

- Standardimistegevuse rahastamine liidu tasandil

Euroopa Liit rahastab Euroopa standardiorganisatsioonide ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide tegevust igal aastal summas 20–25 miljonit eurot. Kooskõlas määrusega tuleb keskmiselt **35–40 %** kolme mittetulundusliku Euroopa standardiorganisatsiooni¹⁰ kogutulust (...) ning **75–100 %** III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide¹¹ kogutulust komisjonilt.

Rahvusvahelisel, Euroopa ja riikide tasandil tehtavas standardimistöös vabatahtlikult osalevad eksperdid teevad seda tavaliselt omal kulul. Euroopa standardiorganisatsioonide hinnangu kohaselt kulutavad tööstusharu eksperdid standardimistöös osalemiseks ja sellesse panustamiseks igal aastal kokku umbes miljard eurot (see hõlmab hinnangulist kogutööaega, sõidu- ja majutuskulusid jne). Kõnealused Euroopa standardiorganisatsioonid ja/või III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid on liidu rahastamisega seoses tajunud teatavaid probleeme. Täpsemalt on nad tõstatanud mõned küsimused komisjonilt rahalise toetuse saamise kohta, mis on kokku võetud alljärgnevalt.

- Komisjoni ja Euroopa standardiorganisatsioonide vaheliste tegevustoetuse lepingute allkirjastamise ajastus.
- Liidu toetuste haldus. Euroopa standardiorganisatsioonid ja III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid on seisukohal, et rahalise toetuse saamise taotluste menetlemiseks ja hindamiseks on vaja teatavat lisatööd. See kehtib ka tehnilise ja finantsaruandluse suhtes, eeskätt tegevustoetuste korral.

Artikli 24 kohase uuringu raames tehtud hinnangute kohaselt nõuab tegevustoetuste taotlemine (nt aastakava koostamine) ja toetuste kasutamise kohta aruannete esitamine Euroopa standardiorganisatsioonidelt ja III lisa tingimustele vastavalt organisatsioonidelt teatavat lisatööd. Tegevustoetustega seotud halduskulud moodustavad hinnangute põhjal aga mõistliku osa Euroopa Komisjonilt saadud kogusummast (Euroopa standardiorganisatsioonide korral umbes 1 % ning III lisa tingimustele vastava nelja organisatsiooni korral 2–5 % tegevustoetustena eraldatud summast).

- Üldised aruandlusnõuded, teavitamiskohustused ja halduskulud vastavalt määrusele. Liidu toetusega seotud kohustuste ja aruandlusnõuete täitmine põhjustab Euroopa standardiorganisatsioonidele ja III lisa tingimustele vastavatele organisatsioonidele arvatavasti teataval määral halduskoormust.

Aruannete esitamine määruse rakendamise kohta Euroopa standardiorganisatsioonide tasandil ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide tegevuse kohta (artikli 24 kohased aruanded) nõuab kõnealustelt asutustelt mõningast lisatööd.

¹⁰ CEN (Euroopa Standardikomitee), CENELEC (Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee) ja ETSI (Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituut).

¹¹ SBS (Small Business Standards; väikeettevõtete suhtes kehtivad standardid; <http://sbs-sme.eu/>), ANEC (The European Consumer Voice in Standardisation; ühendus, mis esindab ja kaitseb Euroopa tarbijate huvisid standardimis- ja sertifitseerimisprotsessis; <http://www.anec.eu/anec.asp>), ECOS (Euroopa kodanike keskkondlik standardiorganisatsioon; <http://ecostandard.org/>) ja ETUC (Euroopa Ametiühingute Konföderatsioon; <http://www.etuc.org/>).

- Rahalise toetuse prognoositavus ja järjepidevus. Partnerluse raamlepingud kujutavad olulist edasimekut rahalise toetuse järjepidevuse tagamisel. Euroopa standardorganisatsioonid ja III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid peavad aga probleemiks teadmatust selle suhtes, kui palju rahalisi vahendeid asjaomaste meetmete jaoks igal aastal eraldatakse. See võib takistada aasta töökava rakendamiseks nõutava tegevuse asjakohast kavandamist või konkreetset standardimistööd.

Kokkuvõttes tunnevad Euroopa standardorganisatsioonid ja/või III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid, et määrus on halduskoormust suurendanud. Ehkki kõnealuse koormuse hindamine näitas, et see moodustab mõistliku osa Euroopa Komisjoni eraldatud summast, tasub teha jõupingutusi selle nimel, et vähendada kahtlusi sedalaadi ebatõhususe suhtes.

Olukorda peaksid parandama Euroopa standardimisalane vademeeikum liidu õiguse ja poliitika toetuseks ja komisjoni hiljutine otsus¹² kasutada kooskõlas standardimist käsitleva määruse artikli 17 lõikega 4 ühekordseid väljamakseid, soodustades juurdepääsu liidupoolsele rahastamisele ning suurendades selle prognoositavust. Tegemist on esimese sammuga tulemuspõhise lähenemisviisi rakendamise suunas, mida on kavas sobival ajal hinnata.

- IKT tehnilised spetsifikatsioonid. IKT valdkonnas töötatakse mitmepoolse platvormi tasandil välja pidevalt ajakohastatavat IKT kava, mis toob koostöövahendina kokku Euroopa Komisjoni ja IKT standardimise sidusrühmad nii ELi kui ka üleilmsel tasandil, võimaldades teha rohkem koostööd ja kooskõlastada oma tegevust. Ühtlasi suurendab see IKT standardimisprotsessi läbipaistvust, kuna sellega kehtestatakse asjaomased meetmete loetelud ja koondatakse kokku iga käsitletava teemaga tegelevate eri sidusrühmade arvamused ja seisukohad. Vastu on võetud juba mitu riigihangete IKT tehnilist spetsifikatsiooni.

Kokkuvõttes on määrus suurendanud standardite ja Euroopa standardimise panust siseturu paremasse toimimisse, soodustanud majanduskasvu ja innovatsiooni ning aidanud kaasa ELi ettevõtete, eriti VKEde konkurentsivõimele. Võetud on meetmeid, et parandada ELi õigusaktide ja poliitika tarbeks komisjoni standardimistaotluste väljatöötamise läbipaistvust ning suurendada VKEde ja alaesindatud sidusrühmade osalust. Peale selle hõlbustab määrus innovatiivsete IKT tehnoloogiate potentsiaali ärakasutamist ning toetab ühtse turu elluviimist.

3.2. Tulemuslikkus

Euroopa standardimise panust ELi ettevõtete konkurentsivõime suurendamisse on kinnitanud Prantsusmaal, Saksamaal ja Ühendkuningriigis tehtud varasemad riigi tasandi uuringud¹³.

Praegu kättesaadavad andmed aga ei võimalda täielikult ega kõikehõlmavalt analüüsida Euroopa standardimissüsteemi tulemuslikkust, võttes arvesse määruse uues raamistikus Euroopa Komisjoni toetust saanud tegevuse mõju. Ulatuslikum hinnang on kavas esitada järgmises artikli 24 kohases aruandes 2020. aastal, kui saadaval on rohkem andmeid.

¹² C(2015) 3697 (final).

¹³ BSI (2015): „The Economic Contribution of Standards to the UK Economy”; DIN (2000): „Economic Benefits of Standardization”, kolm väljaannet, Berliin: Beuth (ajakohastatud 2011); DTI (2005): „The Empirical Economics of Standards”, DTI ECONOMICS PAPER NR 12, London; AFNOR (2009): „The Economic Impact of Standardization – Technological Change, Standards and Long-Term Growth in France”, Pariis; AFNOR (2016): „Economic impact of standardisation”, jaanuar 2016, Pariis, Prantsusmaa.

Seejuures tuleks aga arvesse võtta asjaolu, et Euroopa standardimissüsteemi majandusliku mõjuga seotud mitmesuguseid tegureid ei ole võimalik välja selgitada ilma ulatuslikuma uuringuta; nõukogu palus 2015. aasta märtsis¹⁴ komisjonil kaaluda sellise uuringu korraldamist sobival ajal.

Ehkki Euroopa standardiorganisatsioonid ja III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid tunnevad, et määrus on nende halduskoormust suurendanud (vt tõhusust käsitlev punkt 3.1), siis kättesaadavad andmed seda ei näita. Sellegipoolest kaalub komisjon meetmeid, et vähendada kahtlusi sedalaadi ebatõhususe suhtes.

3.3. Sidusus, Euroopa lisaväärtus ja asjakohasus

Hinnangute kohaselt on 20 000 kehtiva Euroopa standardiga (peamiselt tootestandardid) asendatud kuni 33 vastuolus olevate riiklike standardite kogumit. Sellegipoolest on keeruline hinnata Euroopa standardimissüsteemi antavat Euroopa lisaväärtust. Euroopa standardimise eesmärk on aga aidata olulisel määral kaasa toodete ja teenuste ühtse turu väljakujundamisele ja toimimisele, ühtlustades järk-järgult riiklikud standardid, mis on vastuolus Euroopa standarditega ja võivad põhjustada tehnilisi takistusi juurdepääsul riikide turgudele. Seetõttu on selle abil võimalik kõrvaldada kaubandustõkkeid ning tagada seejuures avalike huvide, eeskätt tervise ja ohutuse kaitse kõrge tase. Sedalaadi vabatahtlik ühtlustamine aitab seega kaasa Euroopa ettevõtete konkurentsivõime suurendamisele, ent seda ainult siis, kui Euroopa standardimine on laiaulatuslik ja rahvusvaheliselt tunnustatud ning kui standardid on (eriti VKEde puhul) hõlpsalt järgitavad.

Vajadust saavutada Euroopa standardimissüsteemi ja määruse eesmärk, st tagada ELi tasandil tulemuslik ja tõhus standardimisprotsess, peetakse oluliseks, ent samas tuleks kaaluda rohkemate teenuseid käsitlevate Euroopa standardite väljatöötamist. Mõju hindamise ajal kindlaks tehtud vajadused on aga endiselt asjakohased. Uute suundumuste (nt üleilmastumine, IKT valdkonna / muude valdkondade seosed) esile tõustes püsib päevakorral rahastamise küsimus. Peale selle on ühtlasi oluline tasakaalustada patendiomanike ja kasutajate huve standardipõhiste patentide puhul.

Liidu toetust saava tegevuse liigid on asjakohased ka liidu iga-aastase töökava suhtes ja sellega kooskõlas – liit rahastab sellist tegevust, mida tööstusharu ei rahasta üldse või ei rahasta piisavas ulatuses või õigel ajal.

Üldiselt on standardimistegevuse sidusus ELi poliitikaeesmärkidega hea, eeskätt toetab see digitaalset ühtset turgu, õiglasemat ja laialdasemat ühtset turgu, energialiitu, majanduskasvu, investeringuid ja ELi rolli ülemaailmse osalejana. Praktilisel tasandil aitab sidusust saavutada liidu iga-aastane töökava (mis on kooskõlas komisjoni prioriteetidega¹⁵), komisjonis toimuva menetluse hoolikas järelevalve ning ühtlasi suhtlus liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega.

Euroopa lisaväärtuse saavutamise võimalus on Euroopa standardimissüsteemi lahutamatu osa. Iga uus Euroopa standard, ükskõik kas see on välja töötatud komisjoni taotlusel või mitte,

¹⁴ Konkurentsivõime nõukogu 2. märtsi 2015. aasta istungil kutsuti „komisjoni üles viima lõpule sõltumatu läbivaatamine ja analüüsima standardimise mõju majandusele, võttes arvesse kõikide asjaomaste poolte huve”.

¹⁵ COM(2014) 910 (final).

asendab riiklikud standardid, vähendades kulusid, mis kaasnevad kaupade liikumisega ühtsel turul. Sel viisil on Euroopa standardite abil võimalik soodustada majanduskasvu, vähendades üldisi tootmiskulusid, parandades koostalitlusvõimet, suurendades kindlustunnet toodete ja teenuste kvaliteedi suhtes ning hõlbustades juurdepääsu Euroopa ja üleilmsetele turgudele. Peale selle on Euroopa standarditega võimalik mitmel viisil toetada ELi poliitikat, muu hulgas näiteks energiatõhususe ja tooteohutuse tagamise valdkonnas.

Euroopa standardimise võimalik Euroopa lisaväärtus seisneb peamiselt kaubandustõkete kõrvaldamises ja ühtse turu edendamises. Sel viisil toetab Euroopa standardimissüsteem otseselt ELi toimimist ning püüdleb eesmärkide poole, mida ei oleks võimalik saavutada liikmesriikide tasandil. Iseäranis ettevõtetele tuleb kasuks see, et tänu Euroopa standardimissüsteemile vähenevad tehingukulud, suureneb koostalitlusvõime ning kujundatakse välja Euroopa ühtse turu ühine tehniline keel.

4. JÄRELDUSED

Määruse rakendamisega on parandatud Euroopa standardimissüsteemi läbipaistvust ja kaasavust, suurendatud standardite ja Euroopa standardimise panust siseturu paremasse toimimisse ning vaadatud läbi Euroopa standardiorganisatsioonidele ja III lisa tingimustele vastavatele organisatsioonidele ELi tasandil rahalise toetuse andmise eeskirjad.

IKT valdkonnas toob pidevalt ajakohastatav IKT kava koostöövahendina kokku Euroopa Komisjoni ja IKT standardimise sidusrühmad nii Euroopa kui ka üleilmsel tasandil, võimaldades teha rohkem koostööd ja kooskõlastada oma tegevust. Ühtlasi suurendab see IKT standardimisprotsessi läbipaistvust, kuna sellega kehtestatakse asjaomased meetmete loetelud ja koondatakse kokku iga käsitletava teemaga tegelevate eri sidusrühmade arvamused ja seisukohad.

Praeguses etapis peab komisjon Euroopa standardimissüsteemi parandamiseks põhjendatuks muid kui seadusandlikke algatusi juhtimise, suhtluse ja teabevahetuse valdkonnas (vt 1. ja 2 lisa).

Selliseid algatusi peaks toetama ühtse turu strateegiaga ette nähtud standardimisega seotud ühisalgatus¹⁶. Standardimisega seotud ühisalgatuse raames uuritakse ühtlasi viise, kuidas analüüsida süstemaatilisemalt ja rohkem tulevikku vaatavalt teadus- ja innovatsiooniprioriteetide ning Euroopa standardimise vahelist lõhet ja see lõppkokkuvõttes kaotada, ning samuti seda, kuidas tagada standardimisdokumentide õigeaegne väljatöötamine. Peale selle nähakse digitaalse ühtse turu strateegia¹⁷ alusel digitaalse ühtse turu loomise tegevuskavaga ette prioriteetsete IKT standardite kava vastuvõtmine, et teha kindlaks peamised standardimisprioriteedid, keskendudes tehnoloogiatele ja valdkondadele, mida peetakse digitaalse ühtse turu jaoks otsustavalt tähtsaks. Vastavalt sellele nähakse kõnealuse kavaga ette teatavad prioriteetsed valdkonnad, kus oleks kiiresti vaja võtta sidusaid meetmeid IKT standardite valimiseks, väljatöötamiseks ja vastuvõtmiseks ning nende kasutamise edendamiseks vastusena uutele ELi õigusaktidele ja poliitikapõhimõtetele ning tehnoloogiavaldkonna uutele suundumustele.

¹⁶ COM(2015) 550.

¹⁷ COM(2015) 192.

Peale selle plaanib komisjon nõukogu üleskutse¹⁷ alusel algetada sobival ajal (järgmises artikli 24 kohases uuringus esitatud tulemuste arvessevõtmiseks) uuringu, et analüüsida kõikide asjaomaste poolte huve arvesse võttes standardimise mõju majandusele.

Määrus on Euroopa standardimissüsteemi oluliselt parandanud, pidades silmas komisjoni taotlusel välja töötatud standardite õigeaegset kättesaadavust, sidusrühmade kaasamist varajases etapis, konsensust ettevalmistatavate standardimistaotluste korral ning väljastatud taotluste kvaliteedi ja üksikasjalikkuse taseme paranemist.

Üldiselt ei tehtud määruse kohaldamise küsimuses kindlaks olulisi probleeme, kuid 1. ja 2. lisas käsitletakse teatavaid parandamist vajavaid valdkondi. Komisjon kaalub võimalusi, kuidas nendega kõige paremini tegeleda, eeskätt standardimisega seotud ühisalgatuse raames, mille eesmärk on edendada määruse sidusat rakendamist muude kui seadusandlike meetmete abil koostöös Euroopa standardimissüsteemi peamiste osalistega.

Kokkuvõttes leiab komisjon, et praegu ei ole määruse läbivaatamine põhjendatud. Komisjon kaalub seda küsimust uuesti viie aasta möödudes käesoleva hinnangu valmimisest, esitades nõukogule ja Euroopa Parlamendile kooskõlas määruse artikli 24 lõikega 3 aruande määruse rakendamise kohta.

1. LISA. KÜSIMUSED JA SOOVITUSED SELLE KOHTA, KUIDAS PARANDADA MÄÄRUSE (EL) NR 1025/2012 RAKENDAMIST JA EUROOPA STANDARDIMISSÜSTEEMI

I. Kindlakstehtud valdkonnad, mida tuleks parandada seoses üldise Euroopa standardimissüsteemiga¹⁸

Kiirus ja õigeaegsus

- Erinevad huvid seoses protsessi kestusega ning asjaolu, et keeruline on rakendada kõigile sobivat lahendust standardite väljatöötamiseks kuluva aja lühendamiseks.
- Vajadus tagada standardimisvajaduste varajane kindlakstegemine.
- Suutmatus alustada kiiresti standardimistegevust (pärast standardimistaotlusi).
- Teatavate standardite väljatöötamine nõuab ikka veel väga palju aega.
- Järelevalveandmete ebajärjepidevus või asjaolu, et need ei võimalda hinnata menetluste kiirust ega neid jälgida.

Euroopa ettevõtete konkurentsivõime toetamine

- VKEde takistused standardimisel osalemisel ja/või standardite kohaldamisel.
- Standardimise ning innovatsiooni- ja teadusprojektide endiselt nõrgad seosed, hoolimata eri meetmete võtmisest.

Liidu õigusaktide ja poliitika toetamine

- Suurenev nõudlus liidu õigusakte ja poliitikat toetavate standardite järele koos taotletud standarditega seotud kitsaskohtadega (taotlusmenetlus ja vastavuskontrollid).
- Rakendusliku lähenemisviisi puudumine õigusaktidega seotud ja poliitikavajaduste kindlaksmääramisel ja standardimistegevuse algatamisel.
- Komisjonipoolne ebapiisav Euroopa standardiorganisatsioonide teavitamine standardimisprotsessi ajal.
- Komisjoni ja standardijate tegevuse kooskõlastamatus vastavuskontrollide etapis.
- Vastuolus olevad riiklikud standardid, mida ei ole veel kehtetuks tunnistatud ja mis vähendavad Euroopa standardimissüsteemi üldist tõhusust siseturu tõkete kõrvaldamisel.

Kaasavus

- III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide piiratud roll ja erinevad pädevusalad seoses sidusrühmade esindatusega riikide tasandil.

¹⁸ Sõltumatu läbivaatamise soovitusel, lk 141–143.

- Vähene kaasatus rahvusvahelisel tasandil Viini ja Dresdeni kokkulepete kohaldamisel (vastavalt ISO ja IEC juhtimisel).

Euroopa ettevõtete konkurentsivõime toetamine üleilmsel tasandil

- Euroopa sidusrühmade vajaduste ja standardimisprotsesside sobitamise keerukus rahvusvahelisel tasandil.
- Väljaspool Euroopa standardimissüsteemi ja ISO-t/IEC-d tehtava standardimistöö üha suurenev roll, eelkõige IKT valdkondades.

Juhtimine

- Komisjon peaks tagama parema teabevahetuse standardimistaotluste väljatöötamise menetluse kohta.
- Kõikide sidusrühmade teavitamine käimasolevast või kavandatavast standardimistööst.
- Töömeetodite erinevused (komisjonis, Euroopa standardiorganisatsioonides ja riikide standardiorganisatsioonides), mis võivad ohustada Euroopa standardimissüsteemi järjepidevat ja tõhusat toimimist.
- Keerulised menetlused, sealhulgas aruandekohustused ja asjaomaste etappide/osaliste arv.

Tulevikukindlus

- Standardimise eri tasandid ning vajadus kohandada lähenemisviisi eri vajadustele.
- Vajaduste kindlakstegemine standardimisega hõlmamata valdkondades (nt teenused).
- Vajadus parema patendideklaratsioonide raamistiku järele.

II. Kindlakstehtud valdkonnad, mida tuleks parandada / küsimused, millega tuleks tegeleda seoses ELi vahenditest rahastatava standardimistegevusega

Toetuslepingute sõlmimise menetluse kiirendamine (lepingu sõlmimiseni kuluva aja lühendamine)

Komisjoni ja Euroopa standardorganisatsioonide või III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide vahel sõlmitavate toetuslepingute heakskiitmise ja allkirjastamise menetlus ei ole veel piisavalt kiire. Sel eesmärgil on võimalik kaaluda ja kombineerida järgmisi meetmeid:

- menetluskorra ja soovitusliku ajakava kindlaksmääramine Euroopa standardorganisatsioonide või III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide taotluste hindamiseks Euroopa Komisjonis / EFTAs, kandes hoolt selle eest, et toetatavate meetmete kokkuleppimiseks kuluks võimalikult vähe aega;
- Euroopa standardorganisatsioonide ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide innustamine esitama kõrge kvaliteediga taotlusi juba kättesaadavaks tehtud standardvormidel ja järgides sagedasi probleeme käsitlevat praktilist juhendit;
- komisjoni ning Euroopa standardorganisatsioonide ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide vahelise märkuste arutamist ja tagasiside andmist hõlmava teabevahetuse tõhustamine, et vähendada lepingu sõlmimiseni kuluvat aega tänu suuremale vastastikusele mõistmisele.

Toetuslepingutega seotud haldus- ja finantsmenetluste lihtsustamine ja seostamine

Sidusrühmad peavad toetuslepingutega seotud haldus- ja finantsmenetlusi koormavaks, arvestades, et menetlused peaksid olema selgelt määratletud ja et tagada tuleks nende järjepidev rakendamine toetuslepingute raames. Kõnealuste finants- ja haldusmenetluste väidetavaid probleemseid aspekte tuleks arvesse võtta ning esitada nende põhjal praktilised suunised Euroopa Komisjoni talitustele, Euroopa standardorganisatsioonidele ning III lisa tingimustele vastavatele organisatsioonidele, et tagada ühine arusaam eeskirjadest, vältida lahknevusi nende tõlgendamisel, parandada Euroopa standardorganisatsioonide või III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide korduvad vead ja tagada nende edasine prognoosimine.

Aruandlusnõuete lihtsustamine ja ratsionaliseerimine

Ka aruandlusnõudeid peetakse liialt koormavaks. Pärast hoolikat hindamist võiks kaaluda alljärgnevalt kirjeldatud soovitusi.

- Määruse artikli 24 kohase aruandluse lihtsustamine:
 - artikli 24 kohase aruandluse parandamine, et tagada Euroopa standardorganisatsioonide ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide teatatud andmete järjepidevus ja võrreldavus, võttes arvesse teabe selgusetusest ja võrreldamatusest tingitud piiranguid;
 - aruandluse lihtsustamine, määrates määruse kõikide aruandekohustusega hõlmatud artiklite jaoks kindlaks sünteetiliste näitajate üldkogumi ja -loetelu;

- kasutuskõlblike elektrooniliste andmete kogumine, võimaldades luua määruse rakendamise andmebaasi, mida saaks jooksvalt kasutada järelevalve eesmärgil ning nõukogule ja Euroopa Parlamendile esitatavate Euroopa Komisjoni aruannete koostamisel.
- Tegevustoetuste taotluste ning teostatud tehnilise tegevuse vahe- ja lõpparuannete esitamise võimalikult ulatuslik lihtsustamine ning aruandlusnõuete kohandamine üksikjuhtumitele, et need nõuded vastaksid saadud rahalisele toetusele. Seda eesmärki on võimalik saavutada näiteks kavandatavate meetmete jaoks kvalitatiivsete või kvantitatiivsete põhinäitajate kindlaksmääramise abil ning asjaomase aruandluskorra sätestamisega.
- Aruandlusnõuete ning komisjoni talituste, Euroopa standardiorganisatsioonide ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide muu kooskõlastamis- ja järelevalvetegevuse (nt korrapärased kohtumised) optimeerimine ning aruandlusvormide ühtlustamine, et võimaldada teabe vahetut kasutamist eri aruandluseesmärkidel.

Üldise liidupoolse rahastamise, lihtsustamismeetmete tulemuste ja tulemuspõhisema süsteemi suunas liikumise võimaluste korrapärane jälgimine

Komisjon peaks tegema pidevat järelevalvet rahaliste vahendite eraldamise, rahastamissüsteemi üldise toimimise ja (vajaduse korral) rakendatud lihtsustamismeetmete tulemuste üle.

Täpsemalt, kui hiljutised otsused kasutada Euroopa standardite väljatöötamise ja nende kvaliteedi kontrollimise rahastamiseks ühekordseid väljamakseid annavad positiivseid tulemusi, oleks alust kaaluda tulemuspõhiste toetuslepingute kasutamise laiendamist muule standardimistegevusele, mille korral on tulemusi võimalik kontrollida ja väljundid on hõlpsasti kindlaksmääratavad.

Toetudes rahastamist käsitlevatele andmetele, mida Euroopa Komisjon on korrapäraselt kogunud, ning toetusi saanud sidusrühmade antud tagasisidele, on üldiselt võimalik järjepidevalt vaadelda standardimise rahastamise eri aspekte, sealhulgas järgmisi: lepingute sõlmimise ajastus, rahaliste vahendite jaotumine mitmesuguste toetuskõlblike meetmete vahel, toetuste kasutamine Euroopa standardiorganisatsioonides ja riikide standardiorganisatsioonides, haldus- ja rahastamiskokkulepete puhul korduvaid viivitusi ja/või muid probleeme põhjustanud küsimused.